

1.1 Сърфиране, търсене и филтриране на данни, информация и дигитално съдържание

ЛЕКЦИОНЕН МАТЕРИАЛ

В тази тема ще научите:

- Как да използвате разширено търсене, за да получавате по-добри резултати.
- Кои са най-популярните платформи за обяви за работа.
- Как да се регистрирате в платформа за работа.

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Разширено търсене в Интернет	1
1.1	Търсене по тип на съдържанието	1
1.2	Инструменти за търсене	2
1.3	Оператори за търсене	4
2	Търсене на обяви за работа	5
3	ИЗТОЧНИЦИ	7

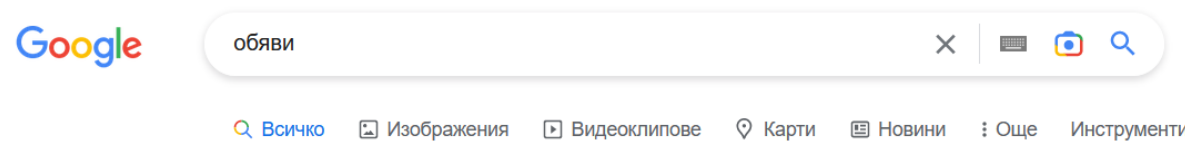

1 РАЗШИРЕНО ТЪРСЕНЕ В ИНТЕРНЕТ

Търсенето на информация с ключови думи не винаги е достатъчно за намиране на подходящото съдържание. Затова специализираните търсачки поддържат и специфични стратегии за търсене, с помощта на които да се ограничи резултата до най-подходящото съдържание. Тук са изброени някои от начините за прецизиране на търсенето, като е използвана търсачката Google.com за пример.

1.1 ТЪРСЕНЕ ПО ТИП НА СЪДЪРЖАНИЕТО

Типовете отделно съдържание са винаги видими и са разположени под полето за търсене. Представяват бързи филтри по тип на търсената информация:

1. Търсене във „Всичко“ (All)

Включва всички възможни резултати, независимо от това какъв тип информация са. Резултатите се отварят като списък от връзки към съответните уеб страници.

2. Търсене в „Изображения“ (Images)

Включва само изображения. Резултатите се отварят като умалени изображения. При натискане върху изображение то се отваря в режим предварителен преглед, от който можете или само да разгледате и свалите изображението, или да го отворите в сайта, в който се намира.

За да свалите дадено изображение от Интернет, независимо дали през търсачката или от уеб страница, трябва да натиснете с десния бутон на мишката върху него и от падащото меню да изберете „Save Picture As...“/„Запазване на изображението като...“. В отворения прозорец трябва да посочите папката, в която ще съхранявате изображението и, ако желаете, да му дадете ново име. Бъдете внимателни за какво употребявате свалените изображения, за да не нарушите авторските права на създателите им!

3. Търсене във „Видеоклипове“ (Videos)

Включва само видеоматериали. Резултатите се отварят като списък с умалено изображение на видеоклипа и връзка към съответната уеб страница. При натискане с мишката върху връзката се отваря директно уеб страницата.

4. Търсене в „Карти“ (Maps)

Отваря приложението Google Maps (Гугъл Карти) – интерактивна карта с възможност за търсене по местоположение (обикновено в региона, където се намирате). Резултатите се показват като списък с местоположения на картата и при натискане на всеки от тях се показва мястото му на картата и кратка информация за него, включително упътване как може да се стигне до там.

5. Търсене в „Новини“ (News)

Включва само новини, като препраща към медийни портали. Резултатите се отварят като списък с връзки към съответната веб страница.

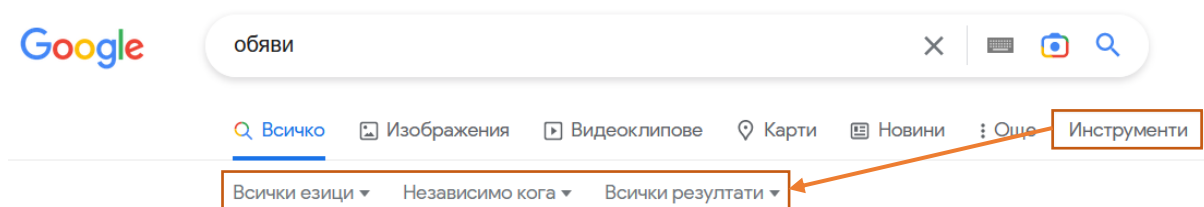
6. Търсене в “Още” (More) – допълнителни категории (книги, самолетни полети, финанси)

1.2 ИНСТРУМЕНТИ ЗА ТЪРСЕНЕ

Инструментите за търсене се активират чрез натискане с мишката върху бутона „Инструменти“, разположен в края на списъка с типове съдържание. Представяват бързи филтри, съобразени със съответния тип резултати. До всеки инструмент има стрелка, която отваря допълнително меню за избор. Вариантите за избор се различават в зависимост от типа на съдържанието.

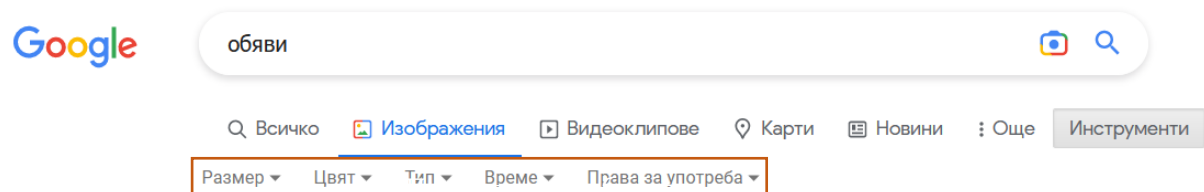
Тези менюта са съкратени и ако имате нужда от повече опции, може да се възползвате от „Настройки“-те в опциите за търсене.

• Инструменти за търсене във „Всичко“

- По език – избор на езика, на който да се показват резултатите
- По дата на публикуване – ограничение в периода на търсене – резултати от последния час, последните 24 часа, седмица, месец, година или от конкретен период
- По точна фраза или не: „Дословно“ и „Всички резултати“

• Инструменти за търсене в „Изображения“

- По размери – големи, средни и малки изображения
- По цвят – черно-бели, с прозрачен фон или в определена цветова гама
- По тип – възможност за избор на различни формати на файловете с изображения
- По време (дата на публикуване) – аналогично на тези от тип „Всичко“
- По права за употреба – изображения с лицензи за свободно ползване (Creative Commons) или други лицензи

• Инструменти за търсене в „Новини“

обяви

Всичко Изображения Видеоклипове Карти **Новини** : Още Инструменти

Търсене в мрежата Скорешни По значимост

- По език – в цялата мрежа или само в страници на български език.
- По време (дата на публикуване) – аналогично на тези от тип „Всичко“
- По начин на сортиране – най-значими или най-скорошни

ЗАДАЧА 1 Упражнете търсенето по тип на съдържание с ключовата дума Интернет.

1. Отворете търсачката Google в Интернет браузъра или започнете да пишете директно в адресното поле на браузъра.
2. Напишете ключовата дума **Интернет** и натиснете Enter, за да видите списъка с резултати.
3. Разгледайте отделните категории резултати и обърнете внимание как се променя изгледът на списъка.
4. В категорията „Всичко“ задайте да се показват само резултати за конкретен период - последният календарен месец на изминалата година.
 - 4.1. Натиснете бутона „Инструменти“
 - 4.2. Изберете менюто „Независимо кога“
 - 4.3. Изберете „Конкретен период“ и посочете периода от 1. декември до 31. декември на предходната година
 - 4.4. Натиснете бутона „Старт“, за да приложите филтъра
5. В категорията „Изображения“ задайте да се показват само големи, черно-бели изображения. Упражнете да свалите едно от изображенията и да го запишете в папката Documents.
 - 5.1. Натиснете бутона „Инструменти“
 - 5.2. Изберете менюто „Размер“ и натиснете „Големи“
 - 5.3. Изберете менюто „Цвят“ и натиснете „Черно-бели“
 - 5.4. От филтрираните резултати изберете един, натиснете върху него и от страничния панел, в който е показано, натиснете с десния бутон на мишката върху изображението. Изберете „Запази изображението като...“, за да го запазите локално на вашия компютър.
6. В категорията „Новини“ задайте да се показват само новините от последната седмица, сортирани по хронология (най-скорошни).
 - 6.1. Натиснете бутона „Инструменти“
 - 6.2. Изберете менюто „Скорешни“ и натиснете „Последната седмица“
 - 6.3. Изберете менюто „По значимост“ и натиснете „По дата“

1.3 ОПЕРАТОРИ ЗА ТЪРСЕНЕ

Операторите за търсене, за разлика от дотук изброените филтри, не се избират от меню, а се изписват в полето за търсене заедно с ключовите думи. Най-простите такива оператори са символи и отговарят на логическите конструкции **И (and)**, **ИЛИ (or)**, **НЕ (not)**:

- оператор И – поставя се знакът плюс (+) между две ключови думи и означава добавяне на ключова дума за включване в резултатите. Могат да се добавят и повече думи със знак плюс пред всяка от тях
Например **обяви+работа** ще върне само резултати, които съдържат И двете думи
- оператор ИЛИ – при повече от една ключова дума, ако липсват други оператори, резултатите ще включват едната ИЛИ другата, ИЛИ и двете думи заедно. Няма знак за означаване
- кавички – ограждането на словосъчетание в кавички („“) означава, че резултатите ще включват само точното му изписване.
Например **„обяви за работа“** ще върне само резултати, където фразата в кавичките е точно същата; **„обява за работа“** ще върне други резултати, защото изписването е различно
- оператор NOT – поставя се знакът минус (-) пред думата, която искате да изключите от резултатите. Между знака и думата не се оставя интервал. Ако искате да изключите няколко думи, знакът минус се поставя пред всяка от тях. Ако искате да изключите цяла фраза или няколко фрази, знакът минус се поставя пред фразата, оградена в кавички, за всяка фраза
Например **обяви -работа** ще върне резултати за обяви, които не са за работа.

ЗАДАЧА 2 Упражнете прецизиране на резултатите чрез оператори за търсене. За да проследите как се променят резултатите, попълнете в следния списък какъв брой резултати връща всяко от търсенията.

Търсене	Начин на записване	Брой резултати
Без ограничения		
С оператор AND		
С оператор NOT		
С точна фраза		

1. Отворете търсачката Google или започнете да пишете директно в адресното поле на браузъра
2. Направете търсете по ключовите думи **сайтове за работа**. Запишете в таблицата как изписвате заявката и броя на резултатите, които връща търсачката.
3. Променете заявката така, че да търсите обяви за работа в Пловдив, като използвате оператора AND: **сайтове за работа +пловдив**. Запишете в таблицата как изписвате заявката и броя на резултатите, които връща търсачката.

4. Променете търсенето така, че да търсите обяви за работа в Пловдив, които изключват думата „продавач“, като използвате оператор NOT: **обяви за работа +пловдив -продавач**. Запишете в таблицата как изписвате заявката и броя на резултатите, които връща търсачката.
5. Променете търсенето така, че да търсите по точната фраза **сайтове за обяви за работа**, като за целта я оградите в кавички. Запишете в таблицата как изписвате заявката и броя на резултатите, които връща търсачката.

2 ТЪРСЕНЕ НА ОБЯВИ ЗА РАБОТА

В резултатите от търсенето от предходната задача се вижда, че се повтарят няколко основни уеб сайта, индексирани от търсачката като най-популярни за търсене на обяви за работа. Специализираните сайтове за работа са платформи, в които регистрираните работодатели публикуват обяви за свободни работни места, а потребителите могат да търсят по няколко категории – местоположение, сектор на заетост, ключови думи, описващи конкретна професия и др. Много от тези платформи позволяват свързване между търсещите и предлагащите работа през сайта което дава известно удобство и защита от некоректни обяви. Обикновено за пълноценното използване на платформата се изисква регистрация.

Тук е посочен списък с едни от най-популярните специализирани платформи за търсене и предлагане на работа в България:

- Заплата.бг <https://www.zaplata.bg/>
- Джобс.бг <https://www.jobs.bg/>
- ДжобТайгър.бг <https://www.jobtiger.bg/>
- Работа.бг <https://www.rabota.bg/>
- Карииери.бг <https://www.karieri.bg/>

Независимо от различията във външния си вид, всички изброени платформи имат специализирана търсачка с възможности за допълнително филтриране на резултатите, портал за регистриране и възможност за добавяне на професионална автобиография или създаване на такава директно в сайта. Освен обяви за работа, някои от платформите съдържат и статии, свързани с пазара на труда.

Функции на специализираната търсачка:

- ключови думи – подобно на Интернет търсачките, се посочва ключова дума за търсене в текста на публикуваните обяви
- категория – избор на категория на търсената работа в зависимост от отрасъла, например производство, образование, търговия, IT, здравеопазване и др.
- местоположение – избор на населено място или, ако има такава опция, обяви в чужбина
- вид заетост – постоянна, временна, стаж, пълно или непълно работно време
- кой предлага работата – директно от фирмата-работодател или агенция за подбор на персонал

Обикновено търсенето не изисква създаване на регистрация в платформата. За да можете да използвате пълноценно ресурсите ѝ, обаче, е необходимо да създадете потребителски профил. Както при повечето платформи за регистрация, стъпките са следните:

1. Регистриране на нов профил

За да създадете профил, потърсете и изберете бутона „Регистрация“ на началната страница на платформата. Ако няма такъв бутон, изберете „Вход“ и потърсете там бутон за регистрация. Обърнете внимание дали се регистрирате като работодател (предлагаш работа) или като кандидат (търсещ работа).

2. Попълване на регистрационен формуляр

Ще се отвари регистрационен формуляр, в който да попълните данни за себе си. За него ще ви е необходими, като минимум, следните данни:

- потребителско име
- парола
- валиден имейл адрес
- Друга информация, като:
 - име и фамилия
 - телефонен номер
 - местоположение, например държава, град
 - възраст
 - ...

Някои платформи поддържат и възможност за регистриране с вече съществуващ профил в социалната мрежа Facebook или в Google. Можете да използвате и тези данни, но е препоръчително да си направите отделен регистрационен профил, тъй като тези профили са свързани с личния ви живот. При попълване на полетата на регистрационната форма обърнете внимание кои са задължителни (отбелязани със звездичка *), дали се попълва на кирилица или латиница, дали полето изисква избор от предварително зададени стойности...

3. Приемане на декларациите за администриране на лични данни

След като се уверите, че правилно сте попълнили всички полета във формуляра за регистрация, сложете отметка на декларациите за съгласие, ако има такива (например Общи условия, Политика за поверителност, Лични данни и др.) Някои декларации се отмятат по желание, например ако искате да получавате рекламни съобщения от платформата. Задължителните, подобно на задължителните полета, обикновено са маркирани със звездичка *.

4. Потвърждаване на регистрацията

Потвърдете регистрацията си с бутона в края на формуляра. Ако всички задължителни полета са попълнени, ще се изпише съобщение, че регистрацията е успешна. Ако има некоректно попълнено или непопълнено поле, платформата ще посочи да го коригирате.

5. Активиране на профила през имейл

За да завършите регистрацията си, в повечето случаи е необходимо да активирате профила си през имейл адреса, който сте посочили в него. Отворете електронната си поща, потърсете съобщение от платформата и следвайте инструкциите в него. Обикновено е достатъчно да последвате връзката, посочена в съобщението.

6. Потвърждение за активация

След последване на връзката, обикновено се отваря директно профила ви в платформата или връзка към входа. С това процедурата по регистриране приключва и можете да използвате профила си в платформата, като се впишете с потребителското си име и парола през бутона за вход. Можете да качвате или създавате професионална автобиография, да запазвате обяви и настройки за търсене, да следите историята на кандидатурите си или да редактирате профила си.

При проблеми на който и да е етап от процедурата за регистрация, свържете се с поддръжката на платформата. Информация как да направите това можете да потърсите в страницата „Контакти“, „Въпроси“ или „Често задавани въпроси“.

ЗАДАЧА 3 *Като следвате последователността от стъпките, необходими за създаване на профил, направете регистрация в Zaplata.bg или някоя от другите платформи.*

1. Изберете платформа и отворете началната ѝ страница
2. Потърсете бутона за регистрация
3. Попълнете регистрационната форма
4. Потвърдете регистрацията си
5. Активирайте профила си през имейл адреса си
6. Влезте в платформата, като използвате потребителското си име и парола

3 ИЗТОЧНИЦИ

Google.com. Стесняване на резултатите от търсенето чрез филтри. 2023

<https://support.google.com/websearch/answer/142143>

Google.com. Стесняване на търсенията в мрежата. 2023

<https://support.google.com/websearch/answer/2466433>

Superhosting.bg. Разширено търсене в Google. 2022.

<https://help.superhosting.bg/advanced-google-search.html>

Симеонова, Валерия. *Лекционни Материали по Информационни Системи и Технологии*. 2018.